

1962

1972

1982

6

“En hovedbegrundelse for oprettelsen og oprettholdelsen af Det økonomiske Råd med et formandskab og et til formandskabet hørende sekretariat er formandskabets og dermed sekretariatets uafhængighed af særinteresser, interesseorganisationer og politiske partier. Hvilken grad af succes eller mangel på samme, institutionen har haft, tilkommer det andre at vurdere. Det er dog klart, at råd og realiteter ikke altid går hånd i hånd.”

Fra forordet til "Dansk Økonomi, Råd og realiteter 1962-1987", udgivet i anledning af Det Økonomiske Råds 25 års jubilæum i 1987

1992

2002

2012

Økonomiske råd i 50 år

7

Det Økonomiske Råd blev oprettet i 1962, og Rådet kan derfor fejre sit 50 års jubilæum i 2012. I årenes løb er det blevet til mere end 100 rapporter om meget forskelligartede økonomiske problemstillinger.

Formålet med Rådet har siden begyndelsen været *“at følge landets økonomiske udvikling og belyse de langsigtede udviklingsperspektiver samt at bidrage til at samordne de forskellige økonomiske interesser”*. Dette formål blev i begyndelsen af Rådets levetid først og fremmest forfulgt ved at udarbejde konjunkturvurderinger og foretage vurderinger af den økonomiske politik. Analyser af landbrugspolitikken, valutaforhold, bygge- og boligpolitikken og ikke mindst indkomspolitikken, fik fremtrædende plads de første ti til femten års rapporter fra formandskabet.

I 1970'erne kom arbejdsmarkedspolitikken til at fylde mere i rapporterne, men der blev også plads til analyser af mere kontroversielle forslag, eksempelvis en analyse af *“Økonomisk demokrati”*, der i øvrigt blev fulgt op i slutningen af 1980'erne med en analyse af *“Overskudsdeling”*. Beregninger af livsindkomster kom også til i 1970'erne – beregninger, der er blevet gentaget med omkring fem års mellemrum siden 1972. En anden nyskabelse, der så dagens lys i 1970'erne, var målingen af finanspolitikens virkninger – de såkaldte finanseffekter, der fortsat lever i bedste velgående.

Op igennem 1980'erne, 1990'erne og 2000'erne fortsatte rapporterne til Det Økonomiske Råd med at indeholde analyser af både konjunktur- og strukturpolitiske problemstillinger. Arbejdsmarkedspolitik, skattepolitik samt penge- og valutakurspolitik blev (fortsat) grundigt analyseret i forskellige sammenhænge, men der har også været plads til en lang række andre emner, såsom f.eks. *“Fattigdom i Danmark”*, *“Boligmarkedet – skævt og ineffektivt”*, *“Bæredygtighed: Balance mellem generationer”* eller *“40 år med Rom-traktaten”*.

1962 -
2012

8

I midten af 1990'erne blev formålsparagraffen udvidet, så "*samspillet mellem økonomi og natur*" også skulle belyses. Rådet havde allerede inden lovændringen gennemført analyser af miljøpolitikken, men med lovændringen kom der mere fokus på området. Dette gjaldt både generelle vurderinger af miljø- og energipolitikken og mere specialiserede analyser af eksempelvis "*Biologisk mangfoldighed*". I 2007 blev loven ændret endnu en gang. Det Miljøøkonomiske Råd blev oprettet, og antallet af "*vismænd*" blev udvidet fra tre til fire, så der nu altid er en særlig miljøøkonomisk vismand.

Et særligt fokusområde igennem de sidste mange år har været de mange aspekter af velfærdsstaten og de langsigtede udfordringer for finanspolitikken, der følger af en aldrende befolkning. I årenes løb har mange analyser ført til fremlæggelse af mulige reformer, der har haft sigte på at forbedre den finanspolitiske holdbarhed. I foråret 2012 kunne formandskabet for første gang offentliggøre en analyse, der viste, at den nuværende finanspolitik er langtidsholdbar.

I 2012 blev loven om De Økonomiske Råd ændret endnu engang. Denne gang blev formålsparagraffen udvidet, så Det Økonomiske Råd med virkning fra 2014 årligt skal "*... vurdere holdbarheden i de langsigtede offentlige finanser og den mellemfristede udvikling i den offentlige saldo samt vurdere, om de vedtagne udgiftslofter er afstemt med de finanspolitiske målsætninger.*" De Økonomiske Råd får dermed fremover en mere formel rolle som "*finanspolitisk vagthund*".

Et kendetegn ved mange af analyserne i De Økonomiske Råds rapporter er, at der er en stærk empirisk forankring. Analyserne bygger ofte på vidt forskellige statistiske metoder. Nogle analyser baseres på analyser af aggregerede tidsserier, mens andre anvender registerdata, som (i anonymiseret form) beskriver enkeltpersoner eller virksomheder. De administrative registerdata, som er tilgængelige i Danmark, giver en unik mulighed for at gennemføre analyser af eksempelvis de fordelingsmæssige konsekvenser af ændringer i skattesystemet, determinanterne bag produktivitetsudviklingen i virksomhederne eller fordelingsvirkningerne af den subsidiering, der ligger i huslejerreguleringen og den lempelige boligbeskatning.

Analyserne indeholder ofte modelberegninger, der kan understøtte mere teoretiske ræsonnementer. En del af De Økonomiske Råds ressourcer går derfor til at udvikle og vedligeholde modeller. SMEC-modellen, der blev udviklet i begyndelsen af 1970'erne, er måske den mest kendte, men sekretariatet var i 1990'erne også blandt de første i Danmark til at udvikle en generel ligevægtsmodel (GESMEC). I dag anvendes SMEC stadig, mens andre modeller har afløst GESMEC. Brugen af modeller sikrer konsistens i analyserne, og kravet om helt eksplicitte forudsætninger gør det lettere at forholde sig kritisk til beregningerne – f.eks. ved at foretage følsomhedsanalyser, der håndfast dokumenterer konklusionernes afhængighed af de enkelte forudsætninger.

Institutionens eksistensberettigelse bygger på faglig styrke og høj troværdighed. Skiftende vismænd har her kunnet bruge deres egne og kollegers forskningsresultater i rapporterne – og videnskabelige resultater er gennem rapporterne blevet formidlet til en bredere kreds. Et helt afgørende nøgleord er den uafhængighed, som loven om De Økonomiske Råd sikrer. Valg af emner og metodetilgang samt konklusioner og fremlæggelse af politikforslag fastlægges udelukkende af formandskabet. Medlemmerne af De Økonomiske Råd bidrager med kommentarer og synspunkter, der kan påvirke valg af emner i de kommende rapporter, men konklusionerne i den enkelte rapport ændres ikke.

I denne jubilæumspublikation har vi bedt en række personer med relation til eller synspunkter på De Økonomiske Råd eller analyserne fra disse om at bidrage. Det er blevet til 33 indlæg, der spænder vidt. Fra værdisætning i miljøpolitikken til spørgsmålet om kvindernes bidrag til velfærdsstaten. Fra finanspolitisk holdbarhed til vækst dagsordenen. Fra klimapolitik til sundhedsøkonomi. Fra magt til mediekværn. Fra økonomi til politik. Fra ros til ris. Spændvidden i indlæggene er en afspejling af den bredde, der gennem årene har karakteriseret analyserne fra De Økonomiske Råd.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen
“Overvismand”